

אֵיכָה.

TRENY.

TRENY.

ROZDZIAŁ I.

1. O, jakże osiadła samotna, stolica niegdyś mnogiej ludności, osierocona niby wdowa. Pani między narodami, księżna wespół krain, zamieniła się w holdownię!

2. Placze rzewnie w nocy, tzy płyną po jej lieu. Niemasz kto by ją cieszył ze wszystkich jej zalotników; wszyscy jej przyjaciele sprzeniewierzyli się jej, stali się jej wrogami.

3. Tula się Judea z nędzy i służby twardej; osiadła wśród pogan, nie znajduje wypoczynku. Wszyscy jej przesładowcy doścignęli ją w pośród cieśni.

4. Drogi do stolicy cyońskiej sposepniały, bo niemasz kto by pielgrzymował na obchód uroczysty. Wszystkie bramy jej opustoszały, kapłani jej wzdychają; dziewice jej znękaane, a jej samej — gorzko jej.

5. Ciemięczy jej stańełi na czele, wrogowie jej bezpieczni. Bo Wiekuisty przepelnił ją żałobą dla mnóstwa jej grzechów; dziatwa jej poszła w niewolę przed obliczem ciemięczy.

6. I tak odstąpiła od córy Cyonu wszystka jej wspaniałość. Książęta jej podobni do jeleni, które nie znalazły paszy, a szli bezsilni przed poganiczern.

por. Jer. 40, 11. i na obczyźnie bowiem ściga ich, niby dające zwierzęta, zawziętość wroga *לפניו* zd. niekt. przemyki kraju, prawdopodobnie „cieśnię” *רח* Pa. 118, 5. Vulg. inter antusias.

4. Z powodu masowej emigracji a zwłaszcza braku świątyni są drogi i bramy, zazwyczaj pełne pielgrzymów, puste, por. Ex. 26, 17. przedstawienie por. Pa. 122, 4. Dziewice, które płasami i muzyką uroczystości uświetniały *מזמ* part. *מל* od *מל* zam. *מזמ* por. Cef. 3, 18.

5. Por. Deut. 28, 13, 44. *וה* jak Jer. 12, 1. ale wróg jest tylko narzędziem w rękę karzącej sprawiedliwości. Działwa pędzona jak trzoda, oddzielona od swych rodziów *רח* *מל* od *מל* wt. męczący.

6. Sili powoli jak zgłodała jelenia, nie uciekali dla braku sili.

א י כ ה

..*

1 אֵיכָה וְאֵשְׁרָה בְּיַד הַגּוֹי רַבְתִּי עִם הַתְּהָה כְּאַלְמָנָה
 2 רַבְתִּי כְּנָשִׁים שָׂרְתִי כְּמִדְוֹת הַתְּהָה לָפָם; כְּלוּ תַבְבָּה
 3 כְּלִדְוֵיהָ וְכַמְשָׁתָהּ עַל חֲלָהּ אֲדֹקָה מִמֶּנּוּ מְבַלֵּי אֲבָבָה
 4 וְכַמֶּנֶּה עֲבָדָה הִיא אֲשֶׁרָה כְּנָשִׁים לֹא מֵנָאָה מַעֲדָה כָּל־
 5 וְדַפְּתָה הַשִּׁינִיָּה בֵּין הַמַּעֲרֹיִם; דִּרְבִי אִיו אֲבָלוֹת מְבַלֵּי
 6 כָּאִי מַעֲדָה כְּלִשְׁעָרֶיהָ שִׁימָמִן בְּדַעֲוָה טָאֲוָהֶם בְּתַוּלוֹתֶיהָ
 7 נִגְוֹת וְנִזָּא מִרְגָּלֶיהָ; הִיוּ צָרָה לְדָאֵשׁ אֲבָבָה שְׂכֹו קִר־
 8 הַתְּהָה הַזֶּהָה עֲרִיב פִּשְׁעָהּ עֲלֵהָהּ הִלְכִו שָׁבִי לִפְנֵי אֶרֶץ־
 9 וְנִצָּא מִדְּבַת־צִיּוֹן כְּלִדְוֵרָהּ הִיוּ שָׂרֵיהָ כְּאַלְמָנָה לֹא־מֵנָאָה

rozdział I. 1. Odsno si zdanien niekt. do czasów Jojachica, który

wraz z całym dworem i znaczną częścią mieszkałców do Babilonu uprowadzonym został. Prawdopodobnie mowa tu jednak jak w następujących elegjach o zburzonej już Jeruzolime. Stolica przedstawiona w idealnej postaci niewiasty, por. *חלה בת בבלי* Jer. 47, 1. *מה* wyraz złożony z *ו* i *ח* stanowi charakterystyczną cechę elegii, por. Jer. 1, 21. Jer. 48, 17. *כיר* por. Jer. 15, 17. *רוב* i *שיר* z *ה* i *ו* par. petycyjne formy dla określenia stat. constr. *מיער* por. Ezech. 19, 8. obwód, prowincja, za czasów perskich satrapia. Wieszce wspomina o Pałastynie w dobie jej świetności, gdy granice jej sięgały od morza do morza, i od rzeki do kołczyń ziemi, por. Pa. 72, 8. 2 Sam. 22, 45. 1 Król. 5, 1. Holdownię Nebuchadnecara.

2. Mysł o gorzkiem jej losie nie pozwala jej i w nocy spocząć. Zalotnicy, przyjaciele, sprzymierzeńcy, mianowicie Egipci, Moab, Ammon, Fenicia.

3. Judes, personifikacja ludu judzkiego. Daremnie starają się mieszkańcy z kraju emigrantów, aby ciężkiego ucisku Chaldejczyków uniknąć,

7. Pomni Jerozolima w dniach nędzy i tułactwa swego, na wszystko co jej cennem było od dni starodawnych. Gły popadli lud jej w moc ciemieży, nikt jej nie wspomógł; ciemieży przyglądali się, nasміewali się z jej kłes.

8. Ciężko zgrzeszyła Jerozolima, przeto w ohydę się obróciła. Wszyscy, którzy ją czcili wzgardzili nią, bo ujrzeli srom jej; ona sama zaś jęczy i odwraca się.

9. Brud jej u podolu jej szat, nie pomniała na przyszłość swoje. I tak spadła dziwnie głęboko, niemasz nikogo, któryby ją pocieszył. Wejrz Wiekuiesty na nędzę moją, bo triumfuję wróg!

10. Wyciągnął ciemieża rękę swą na wszystkie jej skarby. Tak, widziała jak wtargnęli poganie do świątyni jej, oni, o których rozkazałeś: nie wchodzić im do zboru twego!

11. Wszyscy jej mieszkańcy jęczą, poszukują chleba; oddają kosztowności swe za strawę, aby duszę posilić. Wejrz Wiekuiesty, a zobacz jakom ponizona!

12. Oby tu was nie spotkało, wy wszyscy, którzy przeciągacie drogą; spojrzcie i zobaczcie jeśli jest boleść jako boleść moja, jaką mi uczyniono, mnie, którą Wiekuiesty załohą napelnił w dzień płonącego gniewu swego.

13. Z wysoka zesłał ognie w kości moje i opanował je. Zastawił sidła na nogi moje, odrącił mnie wstecz; uczynił mnie pustkowie, na zawsze zholał.

14. Naciśnięte jest jarzmo grzechów moich ręką Jego; spłotły się i złożyły na karku moim; złamał siłę moją. Wydał mnie Pan w ręce, z których powstać nie mogę.

12. Inni: nigdy tu was nie spotkało, albo nie na siebie spoglądajcie, spojrzcie raczej na mnie itd.

13. Por. Jer. 20, 9. Ij. 30, 30. Ps. 102, 4. obraz silnego bólu *נערה* wedle Targ. od *נרה suff.* odnosi się do każdej pojedynczej kości, subi. jest Bóg *sw* bowiem jest przeważnie *few*.

14. Jarzmo grzechów czyli skutki ich, cierpienia *נעק* chald. *נעק* naciśnięcie, wedle *Kinicki* tyle *עו* związane, pokr. z *נעק* i *נעק*. W ręce potężnych Chaldejczyków.

7 *מַרְגָּלָה* חֲלָבָה כִּלְאֵי בָהּ לִפְנֵי הַדָּוָה: וְזָכְרָה יְרוּשָׁלַם יָמֵי
עִנְיָהּ וּמְחִירֶיהָ כִּלְ מַמְחִירָהּ אֲשֶׁר הָיוּ מִיָּמֵי יְגָדֵם מִנְּבִלָה
לְפָנֶיהָ בְּרָדָף וְאֵן עוֹד לָהּ רֵאיוֹהָ אֲדָם שָׂמְרוּ עַל־
8 מִשְׁפָּתָהּ: מִמָּה חֲסָאָה יְרוּשָׁלַם עֲלֵיהֶן לִגְדֵיהָ הַחַהֲהָ כִּלְ
כִּסְפָּתָהּ וְהִילָחָה כִּרְדָּא עֲרוּתָהּ בְּסִימָיָהּ אֲנָתָהּ וְנִשְׁבָּה
9 אֲחִיר: מִמָּתָהּ כִּשְׁוֹלָהּ לֹא יִגְדֵה אֲחִירָתָהּ וְנִבְדָּה
כִּלְאֵים אֵן מִמָּה לָהּ רֵאיוֹהָ וְיָדָה אֲדָתָהּ בִּי הַגִּבִּיל אֲנִי:
10 הִי פִרְשָׁתָהּ עַל כִּלְ מַמְחִירָהּ כִּרְדָּאָתָהּ יָמֵם כִּמָּה מִמְחִירָהּ
11 אֲשֶׁר עֲרוּתָהּ לֹא יִבְאָה כִּסְפָּתָהּ קָד: כִּל עֲשֵׂתָה נִאֲחָתָם
מִבְּקָשֵׁים לָחֵם נָתַתָּ מִמְּמִידָתָם בְּאֵלֵי לְחֵשֶׁב נָשָׁה
12 רֵאיוֹהָ וְיָדָה וְנִבְשָׁתָה כִּי חֲסָתָה וְזָלְלָה: לֹא אֲלֵיכֶם כִּלְ
עֲבָרֵי יְדֵיךָ הַכִּיבֵשׁ וְרָא אֲסִינָה מִמָּתָה מִמְּכָאֵה אֲשֶׁר
13 שָׁלַל לָהּ אֲשֶׁר הִוָּהּ וְיָדָה הָיָה בָּיָם מִרְוֹן אִפִּי: מִמְּרוֹם
שְׁלֹדָאֵשׁ בְּעֲבָמָה מְדַהֲנָה פִרְשׁ נִשֶׁת לְרִגְלֵי הַשִּׁיבִי
14 אֲחִיר קָנְנִי שָׁמָּה כִּלְ יָמֵיךָ הָיָה: וְשָׁדָד עַל פִּישָׁי
כִּדִּי יִשְׁתַּדְּנִי עַל־אֲצִימָיָה הַקְּשִׁיעַל בְּתִי נִתְּנִי אֲדָלִי

12 v. 12 וְיָדָה

7. Inni: pomni Jerozolima swą tułaczki, wedle *Rassi* jej utyskiwanie. Nikt jej nie wspomógł, jak tego do ostatniej chwili od Egiptu oczekiwała, por. Jer. 37, 7. *נעק* w for. zapuszczenie, rozstrój, ruina, zd. innych to co u niej ustalo.

8. *נערה* tyle co *נרה* ohyda, zakala, por. Ezech. 7, 19. wedle innych od *נרה* tułaczka tak Targ. *נערה* *ful* instabilis. Odwraca się, aby na ustroinie, niespostrzeżenie płakać.

9. Por. Jer. 20, 9. Grzechy jej widoczne jak brud na skrajach szat. Nie pamiętała jaką karę na siebie ściagnie — *נערה* *auv*. *עו* wyjątkowego, dziwnego. Część Boga wymaga, aby pychę tę ukrocił.

10. Na naczynia święte, które Chaldejczycy częścią polamali, częścią uwieźli, por. Jer. 52, 17. Nawet nie do zboru jako członkowie gminy a t-m mniej do świątyni, por. Deut. 23, 4. Ezech. 44, 7.

11. Po opuszczeniu miasta przez Chaldejczyków wydobyto pochowane kosztowności, aby cokolwiek pożywienia nabyć.

15. Podeptał wszystkich bohaterów moich Pan w pośrodku moim, ogłosił uroczystość przeciw mnie, aby skrócić młodzieńców moich. Prasał tłoczył Pan dziewczęcej córce judzkiej.

16. Nad tem ja płaczę; rozplywa się oko moje w łzach. Bo dalekim odemnie pocieszyciel, któryby krzepił duszę moją: Dzieci moje osowiwały, bo przemógł wróg.

17. Wyciąga Cyon ręce swoje, niemasz ktoby je cieszył. Powołał Wiekuisty przeciw Jakobowi ciemiężców jego dokola; obróciła się Jerozolima w ohydę wpośród nich.

18. Sprawiedliwy Wiekuisty, bom słowu jego się opierał. Słuchajcież tego narody wszystkie, a spojrzcie na boleść moje. Dziewice i młodzieńcy moi poszli w niewole.

19. Wzywałem załotników moich, ale zdradzili mnie. Kapłani i starsi moi zamierali w mieście, gęły szukali strawy, aby posilić duszę swoją.

20. Spojrz, Wiekuisty, jak ciasno mi, wewnątrz moje wre! Serce przewraca się w łonie mojem, bom krnąbrny, krnąbrny był. Zewnątrz osierociał miecz, wewnątrz mór.

21. Słyszeli jakom jęczał, ale nie było ktoby mnie pocieszył; wszyscy przyjaciele moi usłyszeli o nieszczęściu mojem, uradowali się, żeś to Sam uczynił. Sprowadziłeś dzień, któryś zapowiedział, a wtedy do mnie będą podobni.

22. Niechaj przyjdzie przed Ciebie wszystka niecnosć ich, a uczyni im, jakoś mnie uczynił, gwoli wszystkim grzechom moim! Bo niezliczone jęki moje, a serce moje boleje.

ROZDZIAŁ II.

1. O, jakże zamroczył w gniewie swoim Pan córkę Cyonu! Z nieba strącił na ziemię wspaniałosć Izraela, i nie pamiętał na podnóżę stóp Swoich w dzień gniewu swojego.

Cyonu przeciw Cyonowi wystąpił, por. Jez. 36, 10. *Imni zamar obyś sprawdził itd.*

22. Pomimo całej niecnosći ich pozwalasz im triumfować, mnie zaś przypadły jęki i cierpienia — *im zamar* per. Jez. 8, 18.

Rozdział 2. 1. *im zamar* od *zamar* zamroczył, otoczył chmurą nieczyszcą. Córka Cyonu, tu miano Jerozolimy, nazwanej rozkoszą ziemi, por. Ps. 48, 3. strącił ją z najwyższego szczytu świętyni. Podnóżę stóp, świątynia wraz z arką przymierza, por. Jez. 60, 13. Ezech. 43, 7. Ps. 99, 5. 1 Kron. 28, 2.

15 בְּיַד לְאִשְׁכּוֹל קוֹם: סֵלָה כְּלִי-אֲבִירִי וְאֵלַי כְּקָרְבִי הָרָא
עָלַי מִזֶּעַר לְשֹׁבֵר כְּדֹחֵי עַתְּ הַדָּג אֲדַרְי לְכַחֲלוֹת כַּת
16 דִּוְהָהּ: עַל-אַלֶּה | אֲנִי בֹכֵהָ עֵינַי אֲשֶׁר יָרַדָה מִים כִּי
רָחַק מִמֶּנִּי מִנְּחָם מִשִׁבְּךָ נִפְשִׁי רָחֵם הֲבֵי שְׂמֵחִים כִּי יָבֹר
17 אֵיבִב: פָּרִשְׁהָ אֵיזֵן בְּדֹרֶה אֵחָ מִנְּחָם לְהַעֲזִיב דִּוְהָהּ לְשֹׁבֵב
18 כְּסִיבֵי אֲדֹרֵי הַחַדָּה וְיִשְׁלַם לְעֵדָה כְּעֵינָם: אֲדִיקָה הָיָה
דִּוְהָהּ כִּי-פִדְרוּ מִדְּרֵי שִׁמְשֹׁנָה כְּלִי-עֲמִים וְרָאוּ מְכַאֲבֵי
19 כְּתִלְתֵי וְיִבְדוּתֵי הַלְבֵי כְּשִׁבֵי: הָרָאֵתִי לְמַאֲכָלֵי הַמַּחַ
רַמְזֵי כְּבִנְיָ וְהָיָה עֲשֵׂר חֹשֶׁךְ כִּי-בִקְשׁוּ אֲבָל לִמֵּי יִשְׁבֹּו
20 אֲתִנְפְּשֵׁם: רָאָה דִּוְהָהּ כִּי-צִדְרִלִי מִעַי הַמְדַמְדֵּי דִּוְהָהּ
לְבִי כְּקָרְבִי כִי מָרוּ מִדְּרֵי מִינְחֵי שְׂכֵרֵהָ-חֶרֶב בְּהֵי
21 מְעַתָּה: שִׁמְשֵׁי כִי נִאֲתָה אֲנִי אֵחָ מִנְּחָם לִי כְּלִי-אֵיבִי
שִׁמְשֵׁי הַעֲתִי שִׁשׁוּ כִי אֲתָה עֲשֵׂיתָ חֶבְלָה וְיִסְכְּרָתָה וְדִוְהָהּ
22 כְּמִנִּי: חֶבְלָה כְּלִי-רַחֲמֵם כִּי-עֲזָרֵתִי לְמֵי כְּאֲשֶׁר עִלְתָה
כִּי עַל כְּלִי-פִשָׁע כִּי-רַבֹּת אֲדִוְהָהּ וְיָבֵי דָג:

ב.

1 אִיכָה וְעֵיב כַּאֲפֹ | אֲדַרְי אֵת בְּתִי-עֵזֵן הַשְׁלִיךְ מִשְׁמַיִם
אֲדַרְי הַמִּאֲרָתִי יִשְׁאֲלֵי וְלֹא-יִבֹרֵר הַיָּם-דְּרִגְתֵי מַיִם אֲפֹ:

18. v. 20. חֲמִישֵׁי פִי דָגִים

15. Mowa o rzeczach podczas zdobycia miasta. Wieszcz porównywała je do tłoczenia gron w prasie, ponieważ czerwone wino wschodnie krew przypomina, por. Jez. 63, 3. Joel 5, 5. *piel. od* *יה*.

16. Por. Jez. 9, 17; 13, 17. Ps. 119, 36.

17. Wyciąga ręce, błagając o opiekę i pomoc — *im zamar* per. w. 8.

18. Opierałem się słowu prawdziwych jego proroków.

19. Załotnicy, dawniejsi moi sprzymierzeńcy opuszcili mnie. *im zamar* te to wskazywało być i przydomkiem botyczec.

20. Przewraca się w skutek cierpienia *im zamar* per. w. 2. Zewnątrz miasta podczas obrony murów, wycieczek *im zamar* mór, por. Jez. 15, 2; 18, 21. per. *im zamar* *im zamar* 1j, 18, 13. *im zamar* wł. jakby mór, coś podobnego do moru.

21. Którzy zapowiedzieli przez proroków. Cieszą się że sam *im zamar*

2. Zniszczył Pan bez litości wszystkie siedziby Jakóba, zburzył w uniesieniu Swojem warownie córę judzką, powalił na ziemię, znieważał państwo i książęta jego.

3. Strącił w płonącym gniewie każdy róg Izraela, cofnął prawicę Swoją wobec wroga, i wzniesił w Jakóbie jakby lunę ognistą, która chłonęła dokola.

4. Napiął luk Swój niby wróg, naprężyła się prawica Jego niby ciemiężcy, a niewzyl wszelką rozkosz oczu w namiocie córę cyońskiej, rozłotczył jako ogień płomienny gniew Swój.

5. Okazał się Pan jako wróg, spustoszył Izraela, spustoszył wszystkie zamki jego, zburzył jego warownie, i namnożył u córę Cyonu jęku i rozpacz.

6. Podrył jako ogród namiot Swój, zburzył miejsce zboru Swego, podał zapomnieniu Wiekuisty w Cyonie uroczystość i sobotę, i porzucił w srogim gniewie Swoim króla i kapłana.

7. Wzgardził Pan ołtarzem Swoim, przeklął świątynię Swoją, podał w moc wroga mury jej zamków, okrzyki wydał w przybytku Wiekuistego jako w dzień świąteczny.

8. Postanowił Wiekuisty zburzyć mur córę Cyonu. Rozciągnął sznur mierniczy, nie odwrócił ręki Swojej od niszczenia, i otoczył smutkiem wał i przedmurze, spolem bezsilnie zanikły.

9. Zapadły w ziemię bramy jej; zniszczył i połamał jej zawory. Król i książęta jej wespół ludów są pozabawieni zakonu; a proroków jej nie dochodzi już objawienie od Wiekuistego.

10. Na ziemi zasiedli i umilkli starsi córę Cyońskiej, posypali prochem głowy swe, worem się przepasali; zwiesiły ku ziemi głowy swe dziewice Jeruzolimy.

11. Zanikają od lez oczu moje, wnętrze moje wre, wylała się na ziemię zgęszczona krew moja, wobec pogromu córki ludu mojego, gły dziecię i niemowlę omdlewa po ulicach miasta.

12. Pozabawieni na obczyźnie zakonu, którego wykonywanie do zburzonego miejsca kulta było przywiązane. Nie dochodzi objawienie — wieszczę nie wspomina o Ezechielu.

13. Różne oznaki żałoby, por. Jez. 7, 6. Głowy zwykle weselo podniecone.

2 בִּלְעֵד אֶרְצִי לֹא יָהַלְתָּ אֶת כָּל־מִצְדֹּת עַמְּךָ הָרַם עֲשִׂיתָו
מִבְּצָרֵי בְּתִיחֶדְדָה הֵנַע לְאֶרְצוֹ חָלַל מִלְּמַכָּה וְחָרְבָה:
3 וְנָדַע כְּחֶרְאֵי־בַל כָּרוּ וְיִשְׂרָאֵל הִשָּׁב אֲחִיר וְיִשָּׁן מִפָּנֵי
4 אֵיבִי וְיִכְשֵׁר בְּעֵקֶב בָּאֵשׁ לְחֶבֶד אֲבֹתָ קִבִּי: וְיָדַךְ
כְּשֵׁמוֹ כְּאֵיבִי עָלַי מִיָּמִינוּ כְּפִדּוֹ וְחֶרֶב לְרִמְמֵס־מִצֵּי־פֶלֶא
5 בְּתַדְרִיִן שִׁפָּךְ בָּאֵשׁ קִמְוִי: הֵנָּה אֶדְרִיִן כְּאֵיבִי כִּלְעַ
וְיִשְׂרָאֵל כִּלְעַ כָּל־אֲרֻמֹּתֶיהָ שֶׁתָּה מִבְּצָרֵי וְגֵרִם כִּבְרִי
6 וְיִתְּנָה כְּמִתְּנֵהוּ וְיִתְּנָהּ בְּיָדֶיךָ בְּזֶן שֶׁלֹּם שֶׁתָּה מִשְׁרֵי שֶׁתָּה
וְיִתְּנָה כְּצִיִּון מִשְׁרֵי וְשֶׁתָּה וְיִתְּנָה בְּעֵשֶׂת־אֶפְסֵי מִקְדֵּךְ וְיִתְּנָה:
7 וְנָח אֶדְרִיִן־מִקְבֹּלֵי נֶאֱדַר מִקְדֵּשׁוֹ הַקִּנּוֹר כְּחֶרְאֵיב הַיָּמִית
8 אֲרֻמֹּתֶיהָ כֹּל־הֵנַע עֲשִׂיתָ־יִתְּנָהּ כִּי־נָם מִשְׁרֵי: הַשָּׁב
וְיִתְּנָה לְחֶשְׁתִּית הַיָּמִית בְּתַדְרִיִן וְשֶׁהָ לֹא תִשָּׁב יָדוֹ
9 מִכִּלְעַ וְיִתְּנָה־לְחַל וְיִתְּנָה אֲמִלְקוֹ: לִכְשֵׁוֹ כְּהֶרֶץ
שְׁעָרֶיהָ אֶפְסֵי וְשֶׁבֶר בְּרִיתָהּ מִקְבֶּה וְשָׁרִיָּה בְּעֵינֵי אֶן
10 הַיָּמִית בְּסִיבֵיאָהָ לֹא־מִצְאוּ חַיִּים מִיָּדָה: יָשִׁבוּ לְאֶרְצוֹ
יָדִמוּ וְזָמַן בְּתַדְרִיִן הַשָּׁבֵר עֲפָר־עֲרִיאֲשֵׁם חֲרִיֻּו שְׁקָרִם

2. v. 11. וְיִתְּנָה

2. Powalił, zrównał z ziemią. Zniszczył królewskość, majestat. por. Jer. 52, 8—11. Jez. 43, 28.

3. Róg czyli każdy środek obrony. Cofnął prawicę, nie rozciągnął już opieki swojej nad ludem. Wzniesił lunę, por. Jez. 10, 17.

4. Za Chaldejczykiem* stał Bóg sam. Rozkosz oczu, młodzień, dziewice, w namiocie, w mieście.

5. Wieszczę reasumuje podane dotąd szczegóły. Suff. zmieniają rodzaj stosownie do podmiotu do którego się odnozą.

6. Namiot jak wyżej Jeronolime, por. Ps. 96, 3. Zd. innych odgołżony plac przed świątynią swe miejsce zboru czyli zejścia się ludu z Bogiem, Ex. 23, 22. Wskutek zburzenia świątyni poszły soboty i uroczystości w zapomnienie.

7. Suff. odnosi się do Jeruzolimy. Okrzyki wydał wrogowie, którzy do świątyni wtargnęli.

8. Sznur mierniczy nie w celu budowania lecz burzenia, por. 2 Król. 21, 13. Jez. 34, 11. Am. 7, 7—9. W wał, przedmurze przed fosą, poza którą władczy mur obronny się wznosił.

12. Do matek swych wołały: gdzie zboże i moszcz? gdy mdlały niby ranni po ulicach miasta, a wyzionęły ducha swego na łonie swych matek.

13. Jakż ci przykład mam postawić, do kogoż cię porównam, córco Jeruzolimy, komuż przypodobam, abym cię pocieszył, córco Cyonu? bo wielką jak morze rana twoja, któż cię wyleczy?

14. Prorocy twoi zwiastowali ci kłamstwo i pozór. a nie odsłaniali ci winy twojej. aby dołą twą odmienić, lecz zwiastowali ci mowy fałszu i obłudy.

15. Załamywali nad tobą ręce wszyscy przeciagający drogą, sykali i potrzaskali głową nad córą Jeruzolimy; izali to ono miasto skończonej piękności, rozkosz całej ziemi?

16. Rozwierali na cię usta wszyscy wrogowie twoi, sykali i zgrzytali zębami, wołając: zniszczyliśmy! Tak, oto dzień któregośmy wyglądali; dożyliśmy, ujrzelśmy go!

17. Dokonał Wiekiusty co był umyślił, spełnił słowo Swoje, postanowione od dni starodawnych, burzył a nie zmiłował się, i uczeszył tobą wroga, wywyższył róg ciemieźców twoich.

18. Wołało serce ich do Pana. O murze córco cyoniskiej! wylewaj potokiem łzy dniami i nocą, nie używaj wytchnienia sobie, niechaj się nie uczisa zrenica oka twojego!

19. Wstań, wykrzykuj głośno w nocy, na początku strazy; wylewaj jako wodę serce twoje przed obliczem Pana, podnieś ku Niemu ręce twoje za życie dziatek twoich, które pomdlały z głodu na wszystkich rogach ulic.

18. Okrzyki z rozradowanego serca wrogów wznosiły się ku niebu. Na wspomnienie o tem zwraca się wieszcz z apostrofa do murów Cyonu, okraszających mieszkańców jego, aby dniami i nocą itd. Hyperbola taka jest bez analogii, por. Jer. 3, 26; 14, 81. Tak Aben Ezra. Inni: serce cię wołało na murach, albo co do murów, w takim razie odnosiłby się wiersz 22 do obywateli Jeruzolimskich — *עַל כָּל פִּיפּוּלֵי עֵינַי*, por. *עַל כָּל פִּי* Ps. 17, 8 tyle co *עַל כָּל פִּי* Zach. 2, 12.

19. Na początku każdej z trzech łączących się i nawołujących wzajemnie strazy, por. Sąd. 7, 19.

11 הוֹדִירוּ קִרְבָּן רֵאשֵׁן בְּתוֹלַת יְרוּשָׁלַם: קָלוּ בְּדַשְׁמַת
עַי הַמִּקְרָו מִשֵׁי נִשְׁפָּךְ קִרְבָּן קְבוֹד עַד־שֶׁבֶר בֵּית
12 עַמִּי בְּעֶשְׂתָּה שֶׁלֹּל וְיִזְנֶק בְּרִדְבוֹת קִרְוָה: לֹא־מִתָּם יֵאמְרוּ
אֲנִי וְגוֹ' וְהוֹן בְּהַתְעַשְׂמָם קִדְלָל בְּרִדְבוֹת עַד בְּדוֹשֶׁמֶפֶךְ
13 נִפְשָׁם אֲלֵי־כִּי אִמְתָּם: קִרְוֵאֲשֶׁרֶךְ מִה אֲמַד־לָךְ הִבֵּה
יְרוּשָׁלַם מִה אֲשֶׁר־לָךְ וְאֶצְמִיךְ בְּתוֹלַת בֵּית־עֵינַי כִּי־גִדְלִי
14 בְּיָם שֶׁבֶרְךָ מִ יְרוּשָׁלַיִךְ: וְבִי־אֲדָךְ חַוֵּן לָךְ יִצְאָ וְתִפְּלֵ
וְלֹא־נִלְוֵי עַל־שֶׁמֶךְ לְהַעֲבִיב שְׂבִיתֶךָ וְנִחַוֵּן לָךְ מִשְׁאֵלֹת שְׂאֵן
15 וּמְדוּחֹם: סִפְּקוּ עֲלֵיךְ כְּפִים כְּלֵי־עֲבָרֵי דָרְךְ שָׂרְכֵן וְנִשֵׁ
רֵאשָׁם עַל־בֵּית יְרוּשָׁלַם הַזֶּה וְשִׂאֲמֵרוּ בְּגִלְתֵּי יָבֵ
16 מִשׁוֹשׁ לְכַרְתֵּאֲרָאִין: סִפְּו עַלְךְ סִיחָם כְּלֵי־אֲבָרֵךְ שָׂרְכֵן
נִתְקַרְקֵשׁן אֲמֵרוּ בְּלִעְנֵי אֶךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוְיָתִי מִצְּאֵן
17 רֵאִי: עֲשֵׂה יְדוּהָ אֲשֶׁר וְתָם בִּצְעֵ אֲמַרְתוּ אֲשֶׁר אֵינִי
מִי־יִלְדָם הִבֵּם וְלֹא תִפְּלֵ נִשְׁמַח עֲלֵיךְ אֲלֵיב־הַיּוֹם בְּרִנֵּן
18 אֲרָדִי: אֲעַן לָכֵם אֲלֵי־דָעִי חֵמַת בֵּית־עֵינַי הַיְדוּרִי בְּתוֹלַ
דְּמַעָה וְתָם וְלִילָה אֲלֵי־תִהְיֵ פוֹהֵל לָךְ אֲלֵי־תִהְיֵם בֵּית־
19 עֲגִדִּי: קְדָמִי וְרֵי בְּלִדְךָ לְרֵאשׁ אֲשֶׁר־יִמּוֹת שֶׁכֶּם כְּפִים
כְּכֹךְ לִבֵּחַ פֶּנֶן אֲרָדִי שְׂאֵן אֲלֵיךְ סִפְּךָ עַל־נִפְשָׁם עַל־לִדְךָ

13. v. 13. אֲמִירוּ קִי. v. 14. שְׂמִיךָ קִי. v. 17. וְרֵי בְּלִדְךָ פֶּנֶן אֲרָדִי וְרֵי בְּלִדְךָ קִי.

11. Por. Jer. 14, 6. Ps. 69, 4. włącznie wotroba, tu hyperbolicznie zam. krew moja. II, 16, 13. *עַיִךְ אִיִּל*. Ondlewa z głodu.

13. Jakielubym ci mógł podolnie nieszczęścia jako przykład pocieszający przytoczyć?

14. *חַוֵּן* wł. tynek, por. Ezech. 13, 10, tu błyszczący pozór *עֲשֵׂה שְׂבִית* por. II, 42, 10. *נִחַוֵּן* wł. odwracanie od prawdy.

15. Gest zgrozy Jer. 19, 8. albo radsonego zadosydnyczenia por. II, 27, 23. Ps. 22, 8. *כְּפִים* tyle co *עַי* Ps. 50, 2. *עַלְךְ* Ps. 48, 3.

16. Por. Ps. 22, 14; 35, 16. II, 16, 10. *קָן* Ps. 73, 1.

17. Por. Zach. 1, 6. Jer. 51, 12. *בְּלִדְךָ* Jer. 10, 12. Zach. 4, 9, słowo swoje zapowiedziane przez proroków, por. *יִצְאָ* Lev. 26. Deut. 28.

20. Wejrzyj Wiekuisty a zobacz, komuś tak uczynił! Czyż nie musiały niewiasty zjadać płód swój, dzieci swe wypastowane? Czyż nie byli morlowani w świątyni Pańskiej kapłan i prorok?

21. Leżeli na ziemi po ulicach chłopię i starzec. Dziewice i młodzieńcy moi poległi od miecza; zabijałeś w dzień gniewu Twojego, zarzynałeś bez litości.

22. Przyzwalałeś, jakby na dzień uroczysty, trwogi które mnie osaczają, a nie było w dzień gniewu Wiekuistego ktooby uszedł i się ocalił: com wypastował i wyhodował wróg mój je zgładził.

ROZDZIAŁ III.

1. Jam ten małą, którym nędzę widział, pod biczem zag niewiania Jego.

2. Mnie On poprowadził i zawiódł w mrok bez światła.

3. Przeciw mnie to się odwrócił, i zwraca rękę Swoję ustawicznie.

4. Starł ciało i skórę moją, pogruchotał kości moje.

5. Obudował mnie i ogarnął jadem i strapieniem.

6. W ciemnościach mnie osadził, jak od wieku zmarłych.

7. Zagroził mnie bez wyjścia, obciążył kajdany moje.

8. Choć krzyczę i wołam, tamuje on modlitwę moją.

9. Zagroził drogi moje ciemom, ścieżki moje wyrócił.

10. Niedźwiedziem czatującym stał się dla mnie, lwem przyczajonym w ostępie.

11. Drogi moje pokrzywił i poszarpał mnie, w strętwinie mnie wprawił.

4. Zniszczył mnie zupełnie, por. Ps. 32, 3. Jez. 38, 13.

5. Obrzą obłąconego miasta, por. Ij. 10, 17. Znaknął mi wszelką drogę ocalenia — swi jad, Deut. 82, 32. Jer. 8, 14.

6. Najwyższa nędzę, por. Ps. 88, 6, 7; 143, 3. Od wieku zmarli przestali być przedmiotem opatrności Botej.

7. Por. Ps. 88, 9. Ij. 19, 8.

8. Tamuje modlitwę, aby go nie doszła — *תמך* — *תמך* por. w. 44.

9. Prowadził mnie tak nieszczerzymi manowcami, że punktu wyjścia nie znajduję.

10. Por. Hoz. 13, 8. Am. 5, 19. Pa. 17, 12.

11. *דרכי* *פיעל*. od *פיעל* w znaczeniu *hif*, równoległe do *פיעל* w. 10.

20. תַּעֲטוּפִים כָּרַעַב בְּרֹאשׁ כְּדֹדֵינָהּ: רֵאשׁוּ יְהוָה וְנִבְיָאָהּ
 21. כִּמְי שִׁלְלָהּ מִה אֲסִיחֵאֲנִלְנָה נְשִׁים פָּרִים לְעֵלֶי טַפְּוֹתִים
 אֲסִי־הַרְגַּם כְּמִדְּוֹשׁ אֲמַי בְּזֶן וְנִקְוֵא: שָׂכְבוּ לְאַרְצֵ דֹדֵינָהּ
 גַּעַר יְהוָה בְּחִוְלֵי וּבְדֹדֵי וְנִפְלוּ בְּהַרְבֵּ נְדָרֵינָהּ כַּיּוֹם אֲפָד
 22. שְׂבֻחַת לֹא הִמְלִיחֵ: הִקְרָא כַּיּוֹם מֵעַד מֵעַד מִסְּכִיבִים וְלֹא
 יָהֵה כַּיּוֹם אֲסִי־יְהוָה פָּלִים וְשָׂרִיד אֲשֶׁר טַפְּוֹתֵי וְדֹפְתֵי
 אָבִי כַּיּוֹם:

1. אֲנִי הַנָּקֵר רֵאשׁוּ עָלַי כִּשְׂבֻעַט עֲבָרְתֵי: אִתִּי יְהִי וּלְחַן
 2. תִּשָּׁד וְלֹא אֲדַר: אֲדָ עַי שָׂכַב וְנִפְדַּד יְדֵי כְּלִי־חַיִּים:
 3. בְּלֵה כְּשָׂרִי וְעוֹלֵי שִׁבְרֵ עֲטֻמּוֹתֵי: בְּנֵה עָלַי וּבְחַן רֹאשׁ
 4. 5. וְתִקְרָא: כְּמִדְּוֹשִׁים הִשְׂבִּיבֵי כַּמְתֵי טַלְחִים: בְּנֵה
 6. 7. כְּשָׂרִי וְלֹא אֲמַא הַקְּבִיד נִחְשָׁתִי: גַּם עַי אֲשַׁקֵּ וְאֲשַׁע
 8. 9. שְׂבֻחַת הַפְּלִיחֵ: בְּדֵר דְּרֵבִי בְּקִוֵּת נִחְבֹּתֵי עֵשֶׂה: דָּב
 10. 11. אֲרַב הוּא לִי אֲרִיֵה כְּמִסְּכִיבִים: דְּרֵבִי מִגֵּר וּפְשִׁעֵי

10. v. 10. אמי קיי

20. Skarga oocy cywotkiej: Zobacz czy zbrodnie to rzeczywiście karzącej woli twojej odpowiadają, czy nie przekraczają granic przez istotną zamiary two zakreslonych? *עצמתי* niemowlęta jeszcze w chustkach czy powijakach trzymana, por. *נחמה* Ruth, 3, 15. Jez. 3, 22. *Zd.* innych od *נחמה* płaska dłoń.

21. Rzesz rozpaczę w świątyni rozszerza się po całym mieście i obejmie wszystkie mieszkańców bez różnicy płci i wieku.

22. Tak *Yudj. Sept.* i inni sąsiedzi wokóło mnie, po miastach i wsiach zamieszkałi, którzy do stolicy tylko po to się schronili, aby śmierć w niej znaleźć.

Rozdział 3. 1. Widział, dożył, doświadczyl, to samo wyrażenie *Przyp.* 22, 8. *swf.* w. 8. *swf.* odnosi się do Boga, nie jak Izak Arama twierdził do *עש*, por. w. 18.

2. Mnie, opierającego się, por. Ij. 12, 25. Am. 5, 18. Światło i ciemność czyli szczęście i niedola.

3. Zszła nowe wcięt, cierpienia na mnie.

12. Napiął łuk Swój i postawił mnie jako cel dla strzały.
 13. Wbił w nerki moje dzieci koczczana Swojego.
 14. Pośmiewiskiem się stalem ludom wszystkim, przedmiotem pieśni ich ustawicznie.
 15. Nasycił mnie goryczami, napoił piólnem.
 16. Wykruszył krzemieniem zęby moje, podeptał mnie w prochu.
 17. Oddaliłeś od pokoju duszę moją, zapomniałem o szczęściu.
 18. I rzekłem: znikła żywotna siła moja, i nadzieja moja od Wiekuistego.
 19. Wspomnij na nędzę i tułactwo moje, na pióln i trucziznę.
 20. Pamiętaj, o, pamięta, a pognębiona we mnie dusza moja.
 21. To wezmę do serca mojego, i dla tego ufać będę:
 22. Łaski to Wiekuistego, żeśmy nie zginęli jeszcze, bo nie wyczerpnęło się miłosierdzie Jego!
 23. Wznawiają się z każdym porankiem, wielką niezawodność Twoja!
 24. Udzielałem moim Wiekuisty, rzecze dusza moja, przeto ufam Mu.
 25. Dobroliwiy Wiekuisty dla polegających na Nim, dla duszy, która Go szuka.
 26. Dobrze w milczeniu czekać na pomoc Wiekuistego.
 27. Dobrze człowiekowi dzwigać jarzmo w młodości swojej.
 28. Niechaj siedzi samotnie i milczy, gdy go obarczył.
 29. Niechaj położy na prochu usta swoje, może jest jeszcze nadzieja.
 30. Niechaj nadstawi lice uderzającemu go, niechaj nasycą się hańbą.
 31. Albowiem nie na wieki odtrąca Pan.
23. וַיִּשָׂא וְנִסְּתָה אֵלָיו
 24. Por. Num. 18, 20. Ps. 16, 5; 73, 26.
 25. Młodość zdolna jeszcze dzwigać i uczyć się.
 26. Gdy go jarzmem obarczył *לֵב* z Sam. 24, 12.
 27. Niechaj milczy w najgłębszej pokorze ale nie w zwątpieniu.
 28. Aby sromotę i hańbę cierpliwie znośił, por. Jj. 16, 10. Jez. 50, 6.

- שָׁמַי שְׁמַי: הַרְדּוּ נַפְשׁוֹ וְצִיְבוֹנוֹ כַּמִּצְרָא לְחַן: 12
 הַבֵּיא בְּבִלְיֹתַי בְּנֵי אֲשֵׁרְתִי: הָרִיתִי שֹׁחַק לְקַלְעֵמַי 13
 וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם: הַשְׁבִּיעֵנִי בַמְדוּרִים הֲרַעֵנִי לַעֲנָה: 14
 מִרְמֵס בְּהַצֵּן שֵׁנִי הַבְּפִישֵׁי בָאָרֶץ: וְהִמָּנֵה מִשְׁלֹם נַפְשִׁי 15
 לַעֲשֵׂתִי מִזְבֵּחַ: וְאָמַר אֲבָד נַפְשִׁי וְהִתְחַלַּמְתִּי מִיָּדָי: 16
 וְכִרְעֵנִי וּמְרִידִי לַעֲנֵה וְרָאשׁ: וְכֹזֵב מַזְבֵּד וְהִשְׁחָה עָלַי 17
 נַפְשִׁי: וְזֹאת אֲשֶׁב אֶלְלִפִּי עַל־יָגוֹן אֲחִירִי: 18
 וְהָיָה כִּי לֹא־תִכְנַעוּ כִּי לֹא־יִלְכוּ רַחֲמֵי: וְהִשְׁלֵם לְבַקְרֵי 19
 רַבֵּי אֲמִיעַדָה: חֲלָמֵי יְהוָה אֲמַלְּחָה נַפְשִׁי עַל־יָגוֹן אֲחִירִי 20
 לִי: מִיֵּב יְהוָה לִקְרוֹן לְנַפְשִׁי תִדְרָשׁוּ: מִיֵּב וְיִחַל 21
 וְהִמָּס לְהִשְׁמַחַת יְדָיָה: מִיֵּב לְבָבֵךְ בְּרִיחָא עַל בְּנִשְׁתֵּי: 22
 יֵשֵׁב בְּקֶדֶד יְהוָם כִּי נִטַּל עֵינָיו: וְתַן בְּעַפְרֵי פִירֵי אֵילָן 23
 יֵשׁ תִּתְּנֵה: וְתַן לְמַבְרֵי לְחֵי יִשְׁבַּע בַּחֲרָפָה: כִּי לֹא 24

12. וְנִסְּתָה אֵלָיו v. 20. וְנִסְּתָה אֵלָיו v. 20.

13. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 13. 16. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 14. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 15. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 16. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 17. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 18. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 19. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 20. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 21. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 22. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 23. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.
 24. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12. וְנִקְרָתִים בְּלִי הַיּוֹם v. 12.

32. Bo jeśli zasmucił, zmiłuje się znowu wedle pełni łaski Swojej.

33. Albowiem nie z serca Swego trapi i zasmuca synów ludzkich.

34. Gdy się gnębi pod stopami wszystkich więźniów ziemi,

35. Gdy się uchyla prawo człowieka przed obliczem Najwyższego.

36. Gdy się wykrzywa spór czyjkolwiek — czyżby nie widział tego Wiekuisty?

37. Kłóż to wyzrekł, a spełniło się, jeśli tego Pan nie rozkazał?

38. Izali nie wychodzi z ust Najwyższego zarówno złe jak dobre?

39. Czemu utyskuje człowiek dopóki żyje, mąż cierpiący za grzechy swoje?

40. Rozważmy drogi nasze a zbadajmy je, a nawróćmy się do Wiekuistego!

41. Podnieśmy serce, nie ręce nasze do Boga na niebie!

42. Myśły wykroczyli i byli przekorni, Tyś nie wybaczył.

43. Okryłeś się gniewem, a ścigałeś nas, zabijałeś bez litości.

44. Przesłoniłeś się chmurą, że nie przenikła modlitwa.

45. Pomiotem i przedmiotem wstrętu uczyniłeś nas wpośród ludów.

46. Rozwieriali na nas usta wszyscy wrogowie nasi.

47. Trwoga i grób były udziałem naszym, spustoszenie i zniszczenie.

48. Potoki wód wylewa oko moje nad pogronem córki ludu mojego.

49. Oko moje wyciekła a nie ustawa, bo nie znajduję wytchnienia.

42. Wskutek sprawiedliwości nie mogłeś wybaczyć, por. Dan. 9, 5. Ezech. 9, 6, 7.

43. Inni; okryłeś nas gniewem, por. wszakże następująco 41.

45. Inni; Ezech. 26, 4.

47. Inni; Ezech. 34, 17. Jer. 48, 43. Ezech. 48, 34, 17.

48. Jeruzolimy, por. 2, 11. Ps. 119, 136.

וַיִּזְכַּר לְעַלְמָם אֲדָמָה כִּי אֲדַוְוָהָ וּרְחַם לִבָּב הַקָּדוֹשׁ כִּי

לֹא עָנָה מִלִּבּוֹ בְּנֵי אֲדָמָה לְדַבַּר חַסְדֵּי וּבְרִיּוֹתָי

כָּל אֲסֻרֵי אֶרֶץ לְחַמּוֹת מִשְׁפַּט־אֲבָר נֶגַד פָּנָי עֲלֵיהֶן:

לִשְׁמַת אָדָם בְּדִרְבּוֹ אֲדָמָה לֹא רָחַם: כִּי יְהִי אָמֵר

וַיִּזְכַּר אֲדָמָה לֹא אָהָב: מִפִּי עֲלֵיהֶן לֹא חָנַן הִרְשֵׁת וּתְקוּב:

מִדִּוְרָתָאֵן אֲנָם וְיִגְדַר עַל-הַקָּדוֹשׁ: נִחְפְּזָה

דְּרַבְרֵי וְנִחְפְּזָה וְנִשְׁבַּח עֲדֵרְוֵיהֶן: נִשְׁאָ לִבְבֵּי אֵל

כִּפְסִים אֶל-אֵל מִשְׁפָּתָם: נִחַט פִּשְׁעֵי וּמִרְעוֹ אֲמָתָ לֹא

סִלְחָתָ: סִלְחָתָ כִּי־הִתְרַדְּפֵת חֲנֻנָּךְ לֹא הִקְלָתָ:

סִלְחָתָ הַעֲנֵן לֶךְ מִשְׁבוֹד הַסִּפְּהָ: סִדְוּ וּמֵאִם תִּשְׁמַעַ

מִכְרַב הַעֲמִים: פָּנָי עֲלֵיהֶן פִּינָם כִּלְ-אֲרֵבֵי: פְּוֹדָ

וּפְרַתָּ נִחָה לֵט מִשְׁמַת וּתְקֻבָּרָ: פִּלְגֵי-חַסֵּם תִּרְדַּ עֲלֵי

עַל-שִׁבְרֵי בַת-עַמִּי: עֵינֵי נִגְרָה וְלֹא תִרְדַּה מֵאֵן

v. 32. חסיון v. 32.

v. 33. זיחנה = זיחנה v. 33. חסיון v. 32.

31. Por. Ps. 30, 6. Jez. 54, 8.

33. Zayhane przezeń utrapienia nie wypływają ze srogości, por. Ij. 9, 23. lecz z zamiaru poprawy, por. Ij. 5, 17. ויחנה = זיחנה.

34. Inf. i inne tryby bezokoliczne w dwóch następujących wierszach, łączą się ze słowem לא w. 36. Cierpienia przez Boga zayhane mają pewną miarę, por. Jez. 27, 8; 28, 23. i pozostawiają utrapionemu nadzieję, gdzie jednak cierpienia te miarę przekraczają, to nie dzieje się za wolą Boga, nie należy przeto w nieszczęśliwej ufnosci i odwagi tracić nadzieję do Chaldejczyka.

35. Opisuje bezprawie zwycięzców i zachwalenie ich postępowania. 38. Twierdzenie w formie pytającej: czyż nie dzieje się wszystko wedle woli Najwyższego i czyż nie jest to dostatecznym powodem do zachowania spokoju w każdym, choćby najsmutniejszym położeniu, por. Am. 3, 6. Jez. 45, 7.

39. Pół człowiek żyje nie jest jeszcze los jego rozstrzygnięty, może się nawrócić i łaskę uzyskać, a ma on co łepszego do czynienia niż próżne skargi zawrodid. Co mianowicie czynić ma należy opowiada następujący wiersz.

41. Tak Ch. Bornstein, por. Joel 2, 13 vjv קיט לבבכו ולא מניחם Joel 2, 13 vjv קיט לבבכו ולא מניחם Prayp. 8, 10. Inni: nie tylko ręce ale i serce, por. Jez. 1, 15.

13. Dla grzechów proroków ich, dla win kapłanów ich, którzy przelewali w niej krew sprawiedliwych.

14. Błądzili jako niewidomi po ulicach, zbrukani krwią, tak że nie można było szat ich się dotknąć.

15. „Usuńcie się! nieczyste!” wołano przed nimi, „usuńcie się, usuńcie, nie dotykajcie się go!” Gdy się rozproszyli i rozpiechli, mówiono między narodami: nie zamieszkać im już tam dłużej.

16. Gniew Wiekuistego rozmiótł ich, nie spogląda na nich więcej. Osoby też kapłanów nie uwzględniano, nad starcami nie zmiłowano się.

17. Jeszcze wyglądali oczy nasze napróżno pomocy! Na strażnicy naszej czekaliśmy na naród, który nie dopomógł.

18. Śledzili kroki nasze, abyśmy nie chodzili po ulicach naszych; koniec nasz się zbliżał, upłynęły dni nasze, tak, nadziedli kreś nasz!

19. Chyżsi byli prześladowcy nasi niż orły pod niebem; ścigali nas po górach; na puszczy czchali na nas.

20. Tehnienie ust naszych, pomocanie Wiekuistego, schwymany został w jamach ich — on, o którymśmy mniemali: w cieniu jego żyć będziemy między narodami.

21. Ciesz się a wesel, córco Edomu, osiadła na ziemi Uc: i do ciebie przyjdzie czara; upijesz się i ogolocisz!

22. Spelnila się wina twoja, córco Cyonu, już cię nie skaże więcej na wygnanie; nawiedzi On winę twoję, córco Edomu, odsłoni grzechy twoje!

20. Najprawnopodolniej odnoszą się te słowa nie do Josyasa, do Jechonjasza albo do Gedaljasza lecz do Cydkijsza. Król uwatany za duszę społecznego organizmu, por. Hoz. 3, 4. Micha 4, 9. Pod opieką jego spodziewaliśmy się bezpiecznie żyć w Palestynie w otoczeniu pogan.

21. Edom spoglądał z radością na upadek Judei, por. Jer. 4, 9—22. Ezech. 25, 12—14; 36, 8. Ps. 137, 7, 7, w północnej części państwa Arabii między Palestyną, Edomem a Eufratem, por. uwagi wstępne do Jloba. Może byd że Edom za zachowanie się swoje podczas wojny z Jusem i Chaldejczyków ziemią Uc nagrodzony został, stąd epitet, zamieszkała w ziemi Uc. Upijesz się por. Jer. 25, 15, 16.

22. Odpokutowałaś za winę twoją, por. Jer. 40, 2. Jer. 50, 20.

13 ישבו חבל כי יבא צר ואולי בשערי ירושלים: מרחצאת
14 וביאה עונת קנהיה השופכים במקרה עם צדיקים: קש
עורים מרחצות ונגלו בקדם ויכלו יגעו בלהשתים:
15 סורו טמא קראו למו סורו סורו אל תגעו בי יגעו גם
16 נש אפרו בגלים לא יספו לגור: פני יהיה חלקם לא
יסוף לנביטם פני קניםם לא נשאו וזגים לא חקנו:
17 עוריה מבלגיה עינו אל עשתנו הגל באפנתנו צפית
18 אליו לא יושע: צרו אעניו מלכת מרחבתו קרב
19 חקנו מלאו ימנו בראב חקנו בגלים היו רדפינו מנשפי
20 שמים על החתרים דלקנו במדבר ארבו לנו ריה אפיתו
21 בגים: עש ושמו בראדם יושתי אפרן עין
22 נסיעלך תקברוים משקרי ותתער: הם עמד בת

17. חקנו מלאו ימנו v. 21. חקנו מלאו ימנו v. 16.

13. Dzieję falszycznych proroków i niegodziwych kapłanów nie są znane, znane jednak jest postępowanie ich np. z Jeremiaszem, por. Jer. 26, 8, 11; 23, 11, 14, i wogóle nieuczciwe ich zachowanie się, 2 Kron. 36, 14.

14. Błądzili wzmiarkowani wyżej prorocy i kapłani, zbrukani jeszcze krwią niewiast, którą wylali, tak że nie można było witać ich przyjeżdżającym z wygnaniem szat ich się dotknąć.

15. Z drogi, wołali ci, którzy się wymienionych kapłanów z obawy zanieczyszczenia dotykać nie chcieli — musieli też czem rychlej miasto opuścić. Nie pozwalali im również sądzić plemiona z obawy przed Chaldejczykami w potród siebie przebywać wżi uciec, Jer. 48, 9.

16. Traktowano ich wszędzie z pogardą nie mając żadnych dla nich względów a dokądkolwiek przybywali wypędzano ich dalej.

17. Naród oczekiwał jeszcze wciąż pomocy egipskiej עזרת מצרים odnosi się do עזרת מצרים Jer. 40, 5. Ze strażnicy obłożonego miasta wyglądano wciąż nadejścia posiłkowych wojsk, Jer. 37, 5—11.

18. Oblegający mogli z coraz bliższych stać się ulice miasta opanować i kroki niebezpieczności śledzić. Kres państwa naszego.

19. Po zdobyciu miasta usłowało wielu uciekać się ratować, między innymi sam król Cydkijsz, Jer. 39, 4, 5; 52, 7—9.

ROZDZIAŁ V.

1. Wspomnij Wiekiusty co się stało nam; spojrz a zobacz poniżenie nasze!
  2. Dziedzictwo nasze przypadło obcym, domy nasze cudzoziemcom.
  3. Sierotami staliśmy się bez ojca, matki nasze jako wdowy.
  4. Wodę naszą za pieniądze pijamy, drzewo nasze za opłatą się nam dostaje.
  5. Po szyję ściągani jesteśmy, pomdcieliśmy, ale nie dają nam wytchnienia.
  6. Ku Egiptowi wyciągaliśmy dłoń, ku Aszurowi, aby nasycić się chlebą.
  7. Ojcowie nasi zgrzeszyli a niemasz ich, a my winy ich dźwigamy.
  8. Niewolnicy panują nad nami, niemasz ktoby wybawił z ich mocy.
  9. Życiem naszym zdobywamy chleb nasz wobec miecza na pustyni.
  10. Skóra nasza jako piec zezerniała, od żarów głodu.
  11. Kobiety w Cyonie shaftibone, dziewice w miastach Judei.
  12. Książęta byli ręką ich wieszane, osoby starców nie były oszczędzane.
  13. Młodzieńców do żaren wlokli, a chłopięta pod drzwami upadali.
  14. Starszyzna odstąpiła oł bram, młodzież od igrzysek swoich.
  15. Uciechło wesele serca naszego, obróciły się w żalobę płąsy nasze.
  16. Spadła korona nasza, biada nam, bośmy zgrzeszyli.
11. Przy zdobyciu miast i rozpacie żołdactwa.
  13. כן תילע עיני קוב. Kob. 12, 4. synon. זכור zmuszano ich do czynności najniższych parobków.
  14. Niema już publicznych posiadzeń w sądach, Ruth 4, 1. Ij. 29, 7. cisza załoga na publicznych placach, Jer. 7, 34; 16, 9.
  15. Por. Ps. 30, 12.
  16. Cały blask ludu się zaciął, cała chwala jego przeminęła.

איזן לא יספיק למגלותך פקדן עונך בתדארום גלה אל-
המאמרך :

1 ובר ידנה מרהיבה לט טביש וראיה את-הרפחט ;
2 נחלתנו נהפכה לזרים מימינו לזכרים : ותומם לינו
3 אלו אב אמחתי כאלמנות : מימינו כבקה שותו עט
4 במדור הקאו : על צארנו נרדפנו נגנו : לא הוגדלנו :
5 מצרים נתנו יד אשור לשבע לחם : אמחתי קמאו
6 אינם אהנו עונותהם סבלנו : עבדים משלו לט פרק
7 אן מרם : בגששו נביא לחמט מפני חרב המדבר :
8 ערט קתור נקארו מפני וקשפות רוב : גשם קצין
9 עט בתלת בער ודדה : שרים בדם נתלו פני יצנים
10 לא נקדדו : ברוזים מנון נשאו ונערים פען קשלו :
11 ונאים משער שקדנו ברוזים מנערתם : שבת משיש
12 לבט גרפך למבל מוחלט : גבלה עמרת ראשט אי-

1. ו. הויטה. קיי 3. וואן קיי 5. ו. סקן מילק ווא קיי

7. ו. וואני קיי ibid וואנט קיי

Rozdział 5, 1. Jakże nieszczęście nas spotkało. Imi: wspomnij co-
my niegdyś mieli a wejrz na obecną naszą niedolę.

2. Chaldejczycy zagarnęli wszystko na całym obszarze kraju.

3. Zostaliśmy bez opieki, ojców bowiem i mędzów uprowadzono do niewoli.

4. Własną naszą wodę i własny nasz opał musimy od Chaldejczy ków kupować.

5. Ścigający są tuż przy nas, crujemy niejako gorący ich oddech, dotę im ręką sięgnąć, aby nas pochwycili.

6. Iżi znaczy poddać się, por. Jer. 50, 15. I Kron. 29, 24. podda-
liśmy się za kęs chleba, staliśmy się niewolnikami, aby tylko z głodu
nie zginąć.

7. Nie masz ich, aby sami za winy swe cierpieli.

8. Chaldejczycy, którzy innym haracis pacili, albo też drobni urzę-
dnicy chaldejczy zostawieni w Judei.

9. O liebe zbory nasze musimy jeszcze walczyć z najazdami rozboj-
niczych będninów.

10. Ale nie może to nas od febrzy głodowej uchronić.

17. Nad tem boleje serce nasze, dla tego zaćmiły się oczy nasze.
18. Nad górą Cyonu, która opustoszała, szakale krążą po niej.
19. Ty Wiekiusty na wieki zasiadasz, stolica Twoja od pokolenia do pokolenia.
20. Czemu byś miał na zawsze zapomnieć o nas, opuścić nas na tak długie czasy?
21. Nawróć nas do Siebie, Wiekiusty! a wrócim, odnow dni nasze jak za dawna!
22. Ale Tyś zupełnie nas porzucił, rozgniewałeś się na nas bez miary.

17 נָא לֵט בְּנֵי חַמָּנִי: עַל־יְדֵי הַהָר הַזֶּה לָבְנוּ עַל־אֵלֶּה הַשָּׁמַי
 18 עֵינֵינוּ: עַד הַר־צִיּוֹן שְׁשָׁעִימָם שְׁוֹעֲלִים הַלְיָבוּבוּ: אֲתָה
 19 הַיְהוָה לְעוֹלָם מִשָּׁב מִסָּאָה לְיָדֵי יְדָוֵד: לָמָּה לְנֶאֱמָר
 20 הַתְּשַׁקְּחֵנוּ תַעֲזַבְנוּ לְאָרֶץ יָמִים: הַשִּׁבְנוּ יְהוָה | אֵלֶיךָ
 21 וְנִשׁוּב חַדֵּשׁ יָמֵנו כְּקִדְמָ: בְּרִאִם מֵאִם מֵאִסְתָּנוּ קִלְעֵמָה
 22 עֲלֵינוּ עַד־מָאָד:
 הַשִּׁבְנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנִשׁוּבֵה חַדֵּשׁ יָמֵנו כְּקִדְמָ:

21. v. ונשובה קי

17. Z ustawicznego płaczu.
18. Góra Cyonu obejmuje i miejsce na którym świątynia się wznosiła. Dowód ostatecznego spustoszenia, por. Ezech. 13, 4.
19. Świątynia niebieska zostaje i po zburzeniu ziemskiej nienaruszona. Przejście ze zwątpienia do nadziei, por. Pa. 22, 4; 93, 2; 102, 13.
21. Por. Jer. 31, 18. כָּמִשׁ קָדִם כְּקִדְמָ.
22. Inni: albo czybyś nas zupełnie miał porzucić?

